

De interculturaliteit van de groene mbo-leerling

‘Ze moeten zich wel aanpassen’

Nederland is multicultureel en wordt dat steeds meer. Op de groene scholen is hier over het algemeen echter weinig van te merken. Politici, beleidsmakers en directies maken zich zorgen over de ‘witheid’ van de scholen, terwijl de leerlingen... ja, wat vinden de leerlingen eigenlijk?

In 2050 is naar verwachting één op de drie mensen in Nederland van allochtone afkomst, waarvan de helft niet-westers. De groene sector is onderdeel van de multiculturele samenleving. Een fors aantal werknemers in de glastuinbouw en groenvoorziening is niet in Nederland geboren. Hoveniers krijgen steeds meer allochtonen met middeninkomens als nieuwe klandizie. Het productschap tuinbouw onderzoekt de allochtone consumentenbehoefte in het besef dat zij een grote groep kopers van groenten vormen. Bloemenwinkels bedienen autochtone en allochtone klanten met specifieke wensen vanuit hun culturele achtergrond. Ondernemers in de tuinbouwsector hebben gezien hun interculturele personeelsbestand niet meer genoeg aan monoculturele managementvaardigheden. Tot zover heden en nabije toekomst van de groene sector in culturele diversiteit volgens de SOLLT, de stichting opleidingsfonds leerlingwezen land- en tuinbouw. Leven de mbo-leerlingen al in deze realiteit? Vakblad Groen Onderwijs sprak met groepjes mbo'ers (BOL) op vier verschillende locaties. Leerlingen Plantenteelt uit De Lier, Voedingstechnologie uit Boxtel, Groene ruimte uit Leeuwarden

en Bloemen- en tuincentrum uit Almelo. De ondernemers van morgen aan het woord over hun contacten met en opvattingen over allochtonen, en de allochtoon als (toekomstig) klant en collega.

Plantentelers, De Lier

Ondanks het feit dat er in het Westland nauwelijks allochtonen wonen, horen met name Turken, Marokkanen, Afrikanen en Polen in het dagelijks beeld. Met busjes worden ze iedere dag uit steden als Den Haag en Rotterdam naar de glastuinbouwbedrijven gebracht om er via uitzendbureaus productiewerk te verrichten. De mbo-opleiding Plantenteelt van het Holland College De Lier ligt midden in dat glastuinbouwgebied en vervult een belangrijke functie in de opleiding van toekomstige ondernemers en medewerkers voor deze sector. Desondanks heeft de school sinds haar bestaan slechts éénmaal een allochtone leerling opgeleid en gediplomeerd. Hoewel de opleiding ook nu geen enkele ‘gekleurde’ leerling heeft, verkeren de plantenteeltlerlingen dagelijks met de allochtone medemens. Op hun bpv-bedrijven, hun bijbaantjes en binnen de schoolmuren. Dat laatste komt omdat de locatie De Lier het gezamenlijke onderkomen is van het Holland College en het Albeda College in deze plaats. En 20 procent van de Albedapopulatie betreft allochtone, met name Turkse en Marokkaanse, leerlingen.

Geladen sfeer

Contact tussen de ‘groene’ en allochtone leerlingen van het Albeda College is er niet. René, Youri, Jurriaan, Arno en Martin zijn heel stellig. “Je trekt op met je eigen groepje. In feite leven we langs elkaar heen.” Enige neiging om dat te veranderen hebben ze niet, want hun beeld van allochtone medeleerlingen is niet bepaald positief. “Laatst zag ik nog dat een van hen hier een scooter pikte”, licht Martin toe. Met werkende allochtonen

hebben ze overigens geen moeite, geven ze unaniem aan. “Daar zitten best aardige gozers bij.” Met hen hebben ze te maken bij de beroepspraktijkvorming, in hun bijbaantjes en via het bedrijf van hun ouders. “Wij hebben een paprikaweke-rij”, aldus René. “Afhankelijk van de drukte werken er drie of vier allochtonen.” In de chrysantenkwekerij van de ouders van Arno werkt één allochtoon. “Een Turk en dat gaat prima.” René’s ouders zijn op hun gerberakwekerij gestopt met allochtone werknemers. “Ze kunnen best wel werken, maar de sfeer was slecht omdat ze de taal niet spreken.”

De vijf zijn het erover eens dat ze de sfeer met allochtonen in werksituaties – op stage of bij hun baantjes – beter vinden dan op school. Niet dat ze tijdens het werk contact met de buitenlandse werknemers hebben – “Je verstaat ze vaak nauwelijks” – maar het is minder geladen. Youri: “Bijvoorbeeld na de aanslagen. Daar kon je op het bedrijf best grapjes over maken. Op school zou je dat niet hoeven te proberen.”

Voedingstechnologen, Boxtel

Het aantal allochtone leerlingen op de mbo-locatie Boxtel van Helicon Opleidingen kun je op één hand tellen. “In onze opleiding was één Chinees meisje en een jongen uit India”, zegt Mariëlle. De jongen uit India heeft het niet gehaald. “Hij sprak de taal niet en deed ook niet veel moeite”, luidt de verklaring. “Hij zat altijd alleen en werd flink gepest.”

Op de vraag aan de BOL-leerlingen van het laatste jaar Voedingstechnologie of zijn klasgenoten misschien meer voor deze jongen hadden kunnen betekenen, geven Giel, Jaap, Sarayke en Arnout aan dat het dan wel van twee kanten moet komen. Een eerste belangrijke voorwaarde is dat zo iemand de taal spreekt. Mariëlle denkt daar anders over. “Je weet toch niet waarom dat niet lukte. Mensen

Plantentelers van mbo-vestiging De Lier van het Holland College: Arno, Youri, Jurriaan, Martin en René

Interculturele competenties

AOC Raad Dienstverlening en SOLLT organiseerden op 29 november een studiedag voor docenten over 'de intercultureel competente docent'. Het gaat hoofdzakelijk om bewustwording, om een visie op culturele diversiteit, zegt organisator Esther Wouters van SOLLT. "Hoe ga je respectvol en effectief met culturele verschillen om en hoe breng je dit over aan leerlingen?" Ze noemt verder een project dat in de pijpleiding zit, een community culturele diversiteit voor het groen onderwijs. Met o.a. een digitale voorziening met ideeën en producten waarvan aoc's en hogescholen gebruik kunnen maken bij vormgeven van culturele diversiteit in de dagelijkse onderwijspraktijk. Meer info hierover? Bel dan de AOC Raad.

hebben zo snel vooroordelen." Haar opvatting heeft zijn redenen. "Ik kom uit Dordrecht. Daar wonen heel veel allochtonen. Veel van mijn vrienden zijn Turken en Marokkanen. Ik kijk er dus heel anders tegen aan."

Bij de vier anderen ligt dat anders. Jaap en Sarayke komen uit de Brabantse regio, Arnout woont op kamers in Den Bosch en Giel komt uit Boxtel. "Daar wonen heel wat Turken en Marokkanen. Wel in een eigen wijk." Giel mijdt die wijk en ook andere leerlingen in het groepje fietsen er niet graag door op weg naar school. "De sfeer is er vijandig. Als je iemand aankijkt heb je snel ruzie", aldus Giel.

De vier technologen in spé herinneren zich de bedrijven waar ze de afgelopen jaren stage hebben gelopen. In enkele gevallen werkten daar ook Turken en Marokkanen. Bij Campina in de Randstad bijvoorbeeld waar Mariëlle stage liep. Sarayke en Arnout liepen stage in bedrijven waar vooral Polen werkten. "Maar dat zijn toch geen allochtonen?" wordt er ge-

reageerd. Beiden hebben van Polen een positiever beeld dan van Turken en Marokkanen. "Ze zijn hier maar een korte tijd en werken heel hard. Bovendien kun je in het Duits een beetje met ze communiceren."

Hoveniers, Leeuwarden

Derdejaars Johan, Gerben en Bert, en Lotte en Jan-Douwe uit klas 4 zijn leerlingen Groene ruimte op het AOC Friesland in Leeuwarden, waar hoogstens een paar allochtone leerlingen rondlopen. Dat vinden ze niet iets om zich zorgen over te maken. Jan-Douwe: "Heeft het met racisme te maken, dat je dat in deze sector meer tegenkomt?"

Lotte en Jan-Douwe hebben een meer genuanceerde mening over allochtonen dan de andere drie. Dat komt omdat Lotte, die nu zo'n twee jaar in Leeuwarden woont, in haar vorige woonplaats Haarlem meer contact had met allochtonen. Ze zegt: "Ik schrok wat voor een harde dingen ze hier op school over al-

lochtonen zeiden. Dat is meer iets waarover ik me zorgen maak."

Jan-Douwe heeft een zwager uit Iran en had wat allochtone collega's op zijn stagebedrijf: "Dat paste zich van beide kanten wel aan."

Bert (Gaasterland), Gerben (Ameland) en Johan zien in hun Friese dorpen heel weinig allochtonen. Bij het uitgaan in Leeuwarden wel, vooral veel Antilianen en Afrikanen. Johan ziet de groepjes vaak ruzie zoeken. "Dan denk ik: zo hoeft het ook niet." Maar hij merkt op dat je altijd goeie en slechte mensen hebt. Bert vindt het jammer dat ze meestal in hun eigen groep blijven hangen. De vijf zijn het erover eens dat het goed zou zijn voor iedereen dat de groepen meer zouden integreren.

Bert en Johan zeggen dat allochtonen zich moeten aanpassen. Bert: "Zij hebben andere tradities, maar onze tradities, dat is zoals het is. Ik hoorde dat ze van het suikerfeest een nationale feestdag willen maken, dat vind ik te ver gaan." Jan-

Voedingstechnologen Helicon Boxtel: vooraan Arnout, Sarayke en Jaap; achter Giel en Mariëlle

Douwe reageert dat het van beide kanten moet komen.

“Door mijn Iranese zwager weet ik er wat meer van. Ik heb ook wel een paar vrienden die allochtoon zijn. Ik trek me weinig aan van andermans ideeën daarover.”

Wel vindt hij het jammer dat de mensen die het verkeerd doen, het eigenlijk verpesten voor de goeie mensen. “Sommige mensen komen hier alleen voor het geld.” Bert: “Dan zeg ik, ga maar terug. Maar van die arme negertjes met dikke buiken, die mogen van mij hier allemaal komen. Maar die kunnen hier niet komen.”

Behalve Jan-Douwe en Lotte toen ze nog in Haarlem woonde, hebben deze leerlingen dus geen directe contacten met allochtonen. Het toch vrij negatieve beeld

Bloemisten van de mbo-vestiging Almelo van AOC Oost: vooraan Jauke en Willine; achter Floor en Thijs

halen de drie derdejaars van de genoemde ervaringen-op-afstand en uit tv en krant. Gerben: “Er is altijd wel wat te lezen over allochtonen.” Bert: “Daar wordt het beeld ook niet echt positief van.” Hij trekt de conclusie dat een nieuweling met een kleurtje zich op school misschien wat langer moet bewijzen, meer niet.

Bloemisten, Almelo

In deze Twentse stad bloeide ooit de textielindustrie. De arbeiders hiervoor kwamen uit Turkije en om die reden wonen er relatief veel mensen van Turkse origine in Almelo. Op AOC Oost is echter geen enkele leerling van Turkse afkomst, alleen een Turkse ict-beheerder, zeggen Jauke, Floor, Willine en Thijs (alle vier 17), tweedejaars Bloemen- en tuincentrum. Allochtone leerlingen zijn er sowieso schaars. De vier maakt dat niet zoveel uit. Floor vertelt dat ze naast het aoc nog een andere school op het oog had. Daar was meer dan de helft buitenlander – “je wordt erop aangekeken als je blank bent” – een reden waarom ze voor het aoc heeft gekozen. “Later zegt ze: “Als ze bij je in de klas zitten, dan heb je er direct contact mee en weet je waarom ze hier zijn gekomen. Ik denk dat je ze dan beter leert begrijpen.”

Willine heeft een vriendin van Srilank-

aanse afkomst. “Ik zie niet meer dat ze zwart is.” Thijs heeft altijd heel aardige Turkse burens gehad, echt supermensen. Het negatieve ziet-ie vooral op straat, bij de groepjes. Floor, die in de stad woont: “Op donderdagavond moet je hier echt niet alleen lopen als je een beetje bang bent. Overal staan groepjes Surinamers, Molukkers, Marokkanen naar elkaar te roepen. Dat vind ik gewoon jammer. Er zijn ook mensen die in de stad komen voor de gezelligheid.”

Thijs treft op de Intratuin waar hij werkt geregeld Turkse gezinnen, de anderen zien geen allochtone klanten bij de (luxe) bloemenwinkels waar ze werken. Floor vertelt van een bestelling voor een Molukse begrafenis tijdens haar stage: heel kleurrijk, met veel gipskruid en tierelantijntjes. “Een verschrikkelijke combinatie, maar die mensen vonden dat ontzettend mooi. Afscheid is voor hen een feest.” Jauke: “Daar leer je wel van.” Thijs: “Je leert gewoon anders kijken.”

Wel aanpassen

De meiden vinden dat mensen die uit het buitenland komen, zich moeten aanpassen. Floor vond het vervelend toen veel allochtone klanten zich niet verstaanbaar konden maken in de bloemenzaak waar ze werkte. “Als ze goed Nederlands spreken maakt het me niet uit. Hoewel,

Hoveniers van AOC Friesland locatie Leeuwarden: vooraan Jan-Douwe en Lotte; achter Bert, Gerben en Johan

het moet hier natuurlijk niet te vol worden...”

Jauke: “Ze hoeven hier niet naar toe te komen voor de goede economie.”

Willine: “Ze mogen hier best komen, maar ze moeten niet gaan dirigeren.”

Floor vindt dat het wel overzichtelijk moet blijven. Ze vertelt dat ze zich vaak niet prettig voelt als ze langs het asielzoekerscentrum fietst. “Dan komen er weer jongens op een scooter aan: ‘Waar ga je naartoe? Waar woon je?’ Dat hoef ik niet.”

Jauke vertelt dat haar moeder heel negatief is over Turken, omdat ze een keer een slechte ervaring heeft gehad. Maar toen Jauke op een school zat met veel jongeren van Turkse komaf, ging ze daar gewoon mee om en mee uit. “Dat vond mijn moeder geen goed idee, maar er was niks mis met ze.”

Collega's en klanten

Arno, René en Jurriaan (De Lier) willen na hun opleiding ondernemer worden. Met medeleerlingen Martin en Youri rea-

liseren zij zich goed dat allochtone werknemers in de glastuinbouw realiteit zijn en dat dit eisen stelt aan de ondernemer. René daarover: “Het is moeilijk om goed gemotiveerde productiemedewerkers te krijgen. Hoe meer je van hun gewoontes en cultuur afweet en je je inleeft, des te meer kans heb je dat ze gemotiveerd zijn.” De school besteedt daar volgens de leerlingen niet echt aandacht aan, maar een probleem vinden ze dat niet. “Je leert het vanzelf in de praktijk.”

Ook de voedingsmiddelenindustrie maakt voor eenvoudig productiewerk op grote schaal gebruik van allochtone medewerkers. Bovendien zijn allochtonen een consumentendoelgroep die deze industrie gezien hun groei niet kan negeren. Is het daarom niet belangrijk dat technologiestudenten tijdens hun opleiding hierop voorbereid worden? Dat ze meer gevoel krijgen voor de cultuur en gewoontes van bijvoorbeeld Turkse, Marokkaanse en Poolse mensen? Vooral omdat hun scholen zo ‘wit’ zijn?

Voor hun functioneren in hun toekomstige baan uit het Boxtelse groepje twijfels. Jaap onderkent dat ze op hun school niet echt voorbereid worden op een multiculturele samenleving. Maar hij, Arnout en Giel vervolgen hun opleiding aan de HAS. Arnout: “Ik kan me voorstellen dat je als ploegleider veel met allochtonen te maken krijgt, maar in een managementfunctie zie ik dat niet zo.” En wat betreft het bedienen van de allochtone consumentenwensen: “Je kunt in Nederland ongeveer alles krijgen, dus dat is niet nodig. Bovendien kun je die groep heel gemakkelijk veranderen. Op den duur passen ze zich vanzelf aan.”

Het komt vanzelf in de praktijk; allochtonen klanten passen zich wel aan aan de bestaande markt; de opleiding doet er niets of weinig aan en hoeft dat ook niet te doen: hetzelfde geluid laten de leerlingen uit Leeuwarden en Almelo horen. De mbo'ers Groene ruimte verwachten voorlopig weinig allochtonen tegen te komen later in hun werk, niet als collega en nauwelijks als klant. Of ze nu medewerker bij Staatsbosbeheer of een gemeente worden of hovenier/tuinontwerper. Lotte is van mening dat tegen de tijd dat zij klant zouden worden, ze wel zo ingeburgerd zijn dat je niet apart rekening met ze hoeft te houden. Jan-Douwe vindt wel dat als er wat meer allochtonen op school zouden komen, de school er verstandig aan zou doen er van tevoren aandacht aan te besteden. Bert: “Aan de andere kant, als ze komen, went het ook wel weer.”

De Twentse bloemisten in spé denken dat ze wel met allochtone klanten te maken krijgen. Hoewel, in een zaak in een klein dorp weer niet. Thijs vertelt dat het aanbod in de lokale Intratuin is afgestemd op allochtone klanten. “Toch iets meer kitscherige dingen.”

Floor vermoedt dat zij zich in de achtergrond van deze mensen zou moeten verdiepen. “Als mensen vluchteling zijn hebben ze natuurlijk ontzettend veel meegemaakt. Onbewust laat je je negatieve ervaringen overheersen. Om er op school wat aan te doen heeft geen zin, omdat je er hier weinig mee te maken hebt. Of misschien is het dan juist wel goed...” □